

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
NACZELNE DOWÓDZTWO W. P. XX
(SZTAB GENERALNY)

Warszawa

8154 J5
Pocztą pol. 53 22. września 1921 r.

Oddział II Informacyjny

DO

Nr. 3201 /II. Inf/II/d/3

GENERAŁNEJ ADJUTANTURY NACZELNEGO WODZA

W W a r s z a w i e.

W załączeniu przesyła się do wiadomości wyciąg z odpisu
raportu Atteche Wojsk. P. P. w Belgradzie z 1/IX 1921. r. Nr. 468 pf.

1 załącznik:

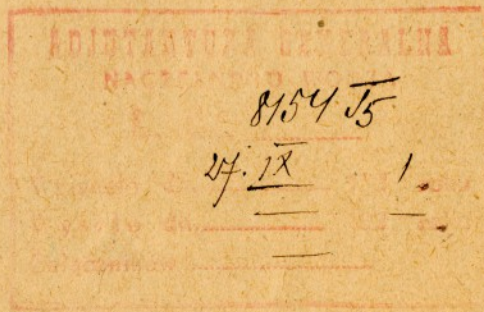
Otrzymują:
Gen. Adjut. Nacz. Wodza
M. S. Wojsk. Biuro Prez.
M. S. Zagr. Of. Kaczn.
Biuro Ścisłej Rady Wojennej
Ref. Wschod.
Szef Sztabu Gen.

Szef Sztabu Generalnego:

SIKORSKI m.p.

Generał por.

Za zgodność:

Rus

DANE BIOGRAFICZNE ROSYJSKICH GEN.

WRANGEL.

Baron Piotr, syn Mikołaja, Wrangelma pochodzi z rodziny szwedzkich rycerzy, którzy jeszcze w 14. wieku przenieśli się częściowo do Niemiec, a częściowo do Rosji. Rodzina Wranglów, która udała się do Niemiec, odgrywała tamże poważną rolę i marszałek hr. Wrangel, któremu w Berlinie postawiono pomnik, należy do tej rodziny.

Wranglowie rosyjscy są prawosławni i pochodzą z dziedzicznej szlachty guberni Petersburskiej. Wszyscy przodkowie służyli w wojsku. Jeden z dziadków Wrangla wziął do niewoli znanego wodza Gorcew Szamil.

Generał Piotr Wrangel urodził się 15. sierpnia 1878 r. w Nowoaleksandrowsku w Kowienskiej guberni. Początkowe wykształcenie otrzymał w domu, skończył gimnazjum realne w Rostowku, wyższe wykształcenie otrzymał w "Instytucie górnym" i jest też inżynierem. Wyższe wykształcenie wojskowe otrzymał w akademii szt. gen. w Rosji, którą to szkołę ukończył jako jeden z pierwszych. Po ukończeniu "Górnego Instytutu" w roku 1901 odbył służbę wojskową w charakterze "ochotnika" w ^{"Leib"} gwardji konnym pułku, gdzie mianowany został "kornetem" i zaliczony do rezerwy.

Za czasów wojny z Japonją wstąpił do wojska i pozostał jako aktywny oficer. W wojnie Japońskiej odznaczył się kilkakrotnie swoją walecznością i gen. Kuropatkin kilkakrotnie wymienił jego nazwisko w swoich sprawozdaniach. W wojnie światowej brał gen. Wrangel udział w walkach z Niemcami i był pierwszym oficerem rosyjskim, który otrzymał krzyż Jerzego. Przy końcu wojny dowodził konnym korpusem na froncie Rumuńskim, za czasów gen. Duchomina /okres Kierenskiego/ był w głównym jego sztabie, gdzie pracował nad reorganizacją armji na nowych zasadach i doświadczeniach zebranych na wojnie.

Przy przewrocie bolszewickim wyjechał na Krym, gdzie lokalny rząd tatarski zaproponował mu stanowisko głównego wodza wojsk tatarskich. Gen. Wrangel, nie przyjął jednak tego stanowiska, gdyż rząd tatarski nie chciał przyjąć jego warunku co do kontroli nad armją. Żądał bowiem zupełnie wolnej ręki i odrzucał wszelką kontrolę ze strony rządu tatarskiego.

Po zajęciu przez bolszewików ^{Żentowa} ~~Żentowa~~, aresztowano go i skazano na śmierć. Wówczas mieszkał on ^u pewnej biednej rodziny i był przez masy lubiany. To też na podstawie interwencji tych ludzi puszczono go na wolność i ukrywał się on u Tatarów w górach. W sierpniu roku 1918. był już w "dobrowolnej" ^{całkowitej} armji Denikina, dowodził dywizją kozaków kubanskich, a potem armją kaukaską, następnie dowodził armją ochotniczą i obecnie stoi na czele rządu, utworzonego w marcu b.r. w Konstantynopolu, który to rząd tutaj kocha Rosyjskie nazywają, prawowitym rządem Rosji.

Gen. Wrangel znany jest jako bardzo waleczny gen. i posiada on wszystkie ordery wojenne. Postanowieniem rady kubanckiej otrzymał krzyż I. Kl. "zbawienia Kubanji" i przyjęty został w stan kozaków, których strój też nosi. Jest on "Starikom" licznych szeregów kozackich /Kubanckiego, Astrahanskiego i Terskiego szeregów kozaków./ Ofiarowano mu nawet 10 dziesięcin ziemi, którą to ziemię kozacy sami mu chcieli uprawiać. Wrangel jednak nie przyjął tego daru.

Gen. Wrangel uchodzi za zdolnego gen. o prawym charakterze. Jest jednak bardzo zapalony i nagły. Co do jego orientacji, to ma on być zwolennikiem Francji, lecz w ostatnich czasach jego germanofilskie otoczenie nie zostało bez wpływu i są twierdzenia, że zachowuje się on neutralnie, by swoją osobą nie skompromitować i tem samym mieć możność do dalszego czynnego udziału w polityce rosyjskiej. Będąc zwolennikiem rzetelnej i uczciwej pracy i zgadzając się tylko na rzetelne środki wywołał w ostatnich czasach napięte stosunki z rządami kozaków, co się wyraźnie pokazuje z nastroju kozaków, wchodzących w skład

armji Wrangla.

GENERAL KUTIEPOW

Gen. Kutiepow ukończył "Pawłowską szkołę wojskową" i wstąpił potem do "Armijskiego" pułku 37 mej Dyw. piech. W roku 1905 do 1908 był przydzielony ^{do} "Leibgardji" Preobrażenskigo pułku, gdzie otrzymał rangę pułkownika. W wojnie z Niemcami był dowódcą baonu. W roku 1918 /za czasów Denikina/ był dowódcą 1. Dyw.. Następnie zajmował stanowisko generała gubernatora Noworosyjska, na którym to stanowisku okazał się jako niezdolny administrator. Później był dowódcą I. Korp. "Dobrowolszeskiej armji" i u Wrangla dowódcą I. armji.

GENERAL DREHER

Genpor. Włodzimierz Dreher pełnił służbę przy Kierenskim i bolszewikach. Za czasów jego służby u bolszewików miał związek z "Lopuchinską" organizacją wojskową. Posądzano go, że wydał organizację tą bolszewikom, lecz przy rozprawie gen. Drehera uniewinniono. Przez gen. Wrangla został komenderowany ^{do Niemiec} i stoi bardzo blisko wywiadu niemieckorosyjskiego.

GENERAL ARCHANGIELSKI

Gen. Archangielski jest szefem oddz. personal. u Wrangla. Stanowisko to zajmował on przed wojną w minister. spraw wojsk. w Piotrogradzie. Należy do sztabu general. i był dyżurnym oficerem w głównym sztabie generalnym. Za czasów rewolucji był szefem sztabu ~~głównego~~ ^{Sierżantów} w Piotrogradzie. Za czasów Denikina był w jego sztabie pomocnikiem naczelnika "Obszczego Odelenja" .

GENERAL SZATILOW

Gen. kawalerji Szatilow ukończył akademię szt. gen. i pełnił za czasów wojny z Niemcami służbę przy sztabie

Wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza. W roku 1918 był w Kaukaskiej armji Wrangla dowódcą grupy, składającej się z pierwszej konnej Dyw. i pierwszej Kubaskiej Dyw. następnie dowódcą "Udarnicj" grupy, gdzie się odznaczył przy szturmie na Carycyn. Zarozumiiały i ambitny, nie posiada odpowiednich zdolności, wymaganych od wyższego oficera szt. gen.

GENERAL JÓZEFOWICZ.

Gen. kawalerji Józefowicz ukończył szkołę szt. gen.. Za czasów wojny był naczelnikiem szt. Wielkiego księcia Michajła Aleksandrowicza /dzika dywizja /, posiada wysokie zdolności strategiczne. Jest pochodzenia tatarskiego. U Denikina był szefem armji kaukaskiej i zastępował czasowo chorego gen. Wrangla, następnie dowódcą V. Kor. kawalerji. Na Krymie był inspektorem kawalerji i tamże pracował z "Procoerejem Wostokowem w dziedzinie agitacji. Był dłuższy czas w głównym szt. gen. Wrangla, z którym przyszło do napiętych stosunków, gdyż gen. Józefowicz żądał usunięcia kamerili, która otacza Wrangla, twierdząc że działania tejsze gubi sprawę rosyjską. By jego usunięcie ze swego blizkiego otoczenia, wysłał go gen. Wrangel do Francji, gdzie według ostatnich wiadomości i obecnie bawi. Generał Józefowicz jest orientacji francuskiej i stoi podobno w kontakcie z kołami francuskimi i kołami nacjonalistów rosyjskich w Paryżu.

UGRUPOWANIE ROSYJSKIEJ EMIGRACJI

w

Jugosławii

*Mowca
Wstanie
organizacji
w 1918 roku
funkcjonowała
w Berlinie*

1. Związek odrodzenia Rosji.

Teren akcji tej politycznej grupy jest państwo S.H.S. i Bałkany wogóle.

Jej cel i program: "Samodzierżawna" monarchja. Grupa ta jest filją głównego związku monarchistycznego w Niemczech, na czele którego stoi Markow II..

Na czele tej partji stoją Paleolog, upełnomocniony delegat gen. Wrangla na Jugosławję oraz Skarżynski, który jest prezesem biura organizacji i umieszczenia uchodźców w Jugosławji. Wybitnymi i czynnymi członkami tej partji są: prof. Łokoć, W.D. Sącaw, A.K. Rowionow, i ks. Jengakyczew.

Paleolog był wyższym urzędnikiem carskiego M. S. Wew. Skarżynski był dyrektorem departamentu w M. S. Wew. za czasów ministra Makłakowa. Prof. Łokoć był członkiem Dumy państwowej "trudowik" i jest obecnie zajadłym monarchistą. Sącaw jest obywatelem ziemskim i odgrywa w partji przeważnie z tego powodu poważną rolę, że jest bardzo zamożnym. Rodionow, obywatel ziemski, młody ukończył wyższe zakłady naukowe. Ks. Jengakyczew również obywatel ziemski, posiada poważne fundusze materjalne. Środki finansowe otrzymuje ta grupa z Niemiec, gdyż jest filją rosyjskiego centrum monarchistycznego w Berlinie. Nadto wspierają partję tą Sącaw i Ks. Jengakyczew.

Paleolog, Łokoć i Skarżynski uczestniczyli na zjeździe w Reichenhallu, a Skarżynski został nawet drugim pomocnikiem prezesa tego zjazdu.

2. "Słowianska wzajemność"

Teren akcji: królestwo S.H.S. i podobno też Bułgarja, co jednak nie jest prawdopodobnem.

*Ma smoki
pod filie
reprezentacji
wypie
wzajemności
w 1918 roku*

Grupa ta zorganizowana została na wiosnę 1930 r. i składa się w przeważnej części z profesorów i akademików. Cel i program tej partji jest zjednoczenie wszystkich słowian i wzajemne zbliżenie. Sądząc po składzie, organizacja ta jest monarchistyczną. Po katastrofie na Krymie czynność jej osłabła.

Na czele tej partji stoi senator Smoljaninow, Michał Czełnokow, i Teodor Czełnokow. Wybitnymi członkami i organizatorami są: prof. Baszmekow, hr. Bobrinski.

Partja ta nie posiada własnego organu prasowego. Urządza ona jedynie odczyty i posiedzenia.

Senator Smoljaninow jest monarchistą. Michał Czełnokow był burmistrzem w Moskwie, kadet. Teodor Czełnokow kadet i monarchista.

Środki finansowe tej grupy składają się z własnych funduszy, są nieliczne i nie pozwalają jej na czynną działalność. Na posiedzeniach i odczytach, które się odbywają w akademji nauk, propagują oni oprócz "zjednoczenia słowiańskiego" i ideę monarchistyczną.

3. "Krańcowo monarchistyczna grupa" z Ks. Dundukow na czele.

Teren akcji : Jugosławja.

Cel i program: propaganda na rzecz absolutystycznej monarchji, orientacja germanofilecka. Uprawia silną agitację wśród kozaków.

Na czele tej partji stoi: Ks. Dundukow, Zenzinow, Anosow i Wsiewołożski. Prasa tej partji jest ta sama co grupy podanej pod numerem pierwszym, mianowicie "Nowoje Wremja" wychodząca w Belgradzie, monarchistyczna, oraz dziennik dwa tygodniowy "DwuGławji Orel", wychodzący w Berlinie i dziennik " Rus".

Ks. Dundukow jest obywatelem ziemskim Kurskiej gub.. Anosow czynny członek reakcyjnej organizacji monarchistycznej, przedstawiciel Noworosyjskiej Rady Monarchistycznej. Wsiewołożski obywatel ziemski z Kurskiej gub.

4. "Umiarkowana grupa monarchistyczna".

Teren akcji: Jugosławia.

Cel i program: monarchja konstytucyjna.

Przedstawiciele tej partji: Żemczużnikow i Weterin, ~~rinin~~.

Organ prasowy: "Nowoje Wremje", "Dwa Gławi Orel" i "Rus".

Żemczużnikow wjechał w roku 1930 z Noworosyjska i mówił onim, że zarobił grube pieniądze na spekulacjach w Noworosyjsku, przykaszczając sobie nawet podstępem majątek pewnej krewnej.

Fundusze tej grupy są nie-liczne i pochodzą z własnych środków.

5. "Wszechrosyjskie Bractwo Krzyża Świętego"

Teren akcji: Rosja i wogóle miejsca pobytu emigrantów rosyjskich.

Cel i program: "Samodierżawna Monarchja" opierająca się na władzy kościelnej /duchowej, prawosławnej /. Dąży ona do odrodzenia Rosji drogą duchowo-religijną. Orientacja germanofilska. Grupa ta rozwinęła swoją działalność za czasów Wrangla na Krymie. Obecnie przeprowadza ona wewnętrzna reorganizację.

Na czele stoi członek wszechrosyjskiego "Soboru Cerkiewnego" "Protejeraj Włodzimierz Wostokow, z którym pracował na Krymie gen. sztabu Wrangla Józefowicz.

Partja ta nie posiada własnego organu prasowego i umieszcza swoje artykuły w "Nowoje Wremje". Wydaje jedynie kartki lotne i małe broszurki. Dąży obecnie do urządzenia własnej w typografji celem szerszego rozpowszechnienia swoich wydawnictw.

Protejeraj Wostokow był znanym kapłanem w Moskwie przy Cerkwi Sw. Cyryla i Metoda.

Fundusze pieniężne otrzymuje od zwolenników. Przedtem udzielał pomocy pieniężnej rząd Wrangla.

6. "Liga monarchistyczna"

Teren akcji: Jugosławia i podobno też Węgry / według wywiadu francuskiego/.

Cel i program: utworzenie Rosji monarchistycznej. Przepuszczać można, że jest ona odłamem jednej istniejącej w Belgradzie grupy monarchistów, gdyż prasa tej partji jest ta sama jak ta grupy podanej pod No.1.. Nadto jest i źródło funduszków również w Berlinie. Na czele tej partji stoi Jurjew, który ma ścisły związek z gen. Batuszynem. Jurjew był swego czasu na dworze cesarskim i pełnił służbę u Paleologa w referacie uchodźców. I fakt ten wskazuje na to, że grupa ta stoi w ścisłym związku z grupą No.1..

7. "Grupa parlamentarna"

Teren akcji: Jugosławia.

Sądząc po składzie jest cel i program tej grupy również krótko monarchistyczny.

Na czele tej grupy stoi Metropolita Antoni, prezes honorowy zjazdu Reichenhalskiego. Członkowie są: Prof. Lokoć, członek zjazdu Reichenhalskiego, dalej W.G. Wetzler, oktobrista, członek 4 tej dumy państwowej.

Nazwiska członków i prezesa wyraźnie na to wskazują, że i ta grupa jest w ścisłym związku z grupą pierwszą a nawet może i jej filją. Nadto jest i tutaj organ prasowy ten sam, a fundusze pochodzą również z Berlina.

8. "Nadpartyjne zjednoczenie"

Teren akcji: Jugosławia.

Cel i program tej grupy: zlanie i zespojenie elementów społecznych o cudzych tendencjach tak socjalistycznych jak reakcyjnych i restauracyjnych.

Grupa ta wykonała z siebie filję "Komitetu nacjonalnego" na Jugosławję, Wybitni członkowie tej partji są: prof. Czubiński, członek komitetu nacjonalnego, był senator mianowany przez rząd Kierenskiego, kadet, pełnił służbę przy hetmanie Skoropackim w charakterze ministra sprawiedliwości, był też na służbie Petlury. Przy Denikinie został mianowany nadprokuratorem senatu Donskiego. Dalej prof. Maklecow, korespondent gazety "Obszoczeje Djelo". Prof. Wagner, E. A. Elaczier, hr. Olsufiew, Citowicz są też członkami tej partji.

Organ prasowy "Obszoczeje Djelo". Środki finansowe otrzymuje partja ta od "Komitetu nacjonalnego"

9. "Grupa nacjonalno demokratyczna"

Teren akcji: Jugosławja .

Cel i program: zjednoczenie demokratycznych elementów rosyjskich. Stosunek do gen Wrangla jest wrogi. Orientacja tej grupy jest wyraźnie Ententofilską. Z kozakami /gen Sidorin, Mielnikow / utrzymuje ona dobre stosunki.

Na czele tej grupy stoi prof. Pletniew.

Pletniew ukończył jkxaxpułkownik wyższą wojskową akademię praw w Rosji i w randze pułkownika mianowany został w roku 1908 prof. tej akademii, otrzymując katedrę /postępowania wojskowo karnego/. Później wystąpił prof. Pletniew ze służby wojskowej i pracował w partji kadetów. Za czasów wojny powołano go z rezerwy i za czasów armji ochotniczej pracował z docentem Lenskim w "Cawagju". Obecnie pełni w państwie S. H. S. służbę sekretarza "Drzawnoj Komisji" /rodzaj ciała kontrolnego / i jest dyrektorem rosyjskiego gimnazjum. Prof. Pletniew ma opinię bardzo zdolnego człowieka. Co do charakteru nie posiada on dobrej opinji.

Wybitnymi członkami tej partji są: pułk. szt. gen. Pronin, osobisty przyjaciel Pletniewa, gen. Sidorin, Melnikow i Zwierew. Gen. szt. gen. ros. M. J. Sidorin jest Donskim kozakiem, wychowawcą donskiego korp. kadetów i

Mikołajewskiej inżynierskiej szkoły wojskowej. Pełnił służbę w oddziałach wojskowo-kolejowych na Syberji, ukończył potem akademię szt. gen. i służył w piechocie. Za czasów wojny pełnił służbę przy sztabie III. korp. Kaukaskiego w randze kapitana szt. gen., później był szefem sztabu Dyw. piech.. Po zakończeniu wojny niemiecko-rosyjskiej był przy atamanie Kaledinie w sztabie "Atamana Pochodnego" jako szef sztabu, skąd wystąpił do "Pochodu Stepnego". Z bolszewikami walczył od samego początku. Wśród kozaków jest bardzo popularnym i lubianym, gdyż w najcięższych dniach chwilach nie opuścił on oddziałów kozackich, walcząc z nimi do ostatka. Gen. Sidorin ma opinię bardzo zdolnego gen. jest orjentacji entente filskiej, stosunki z Wranglem są napięte.

Melnikow, kozak Doński i członek rady kozaków Donkich, prezes ostatniego rządu ⁿ ge. Denikina. Zwierew jest kozakiem Kubenskim.

Grupa ta nie posiada własnego organu prasowego. Natomiast prof. Pletniew urządza w Belgradzie odczyty i wykłady, na których otwarcie i ostro występuje przeciw monarchistom i ich orjentacji germanofilskiej. Co do funduszy pieniężnych, to nie można dokładnie powiedzieć skąd one pochodzą. Sądząc jednak po rozmowie z pomocnikiem francuskiego Attaché Wojskowego, majorem Friedem, jest wysoce prawdopodobnem, że Francja grupę ta materialnie wspiera, a to tembardziej, iż z całą pewnością agitacja francuska w Jugosławji utrzymuje ścisłe stosunki z prof. Pletniewem.

10. "Grupa prof. Arkadiewicza".

Teren akcji: Jugosławja.

Cel i program: utworzenie dualistycznej serbsko-rosyjskiej monarchji z Karagjorgiewiczami na czele.

W skład tej grupy wchodzi Dr. Arkadiewicz i kilka osób niemających znaczenia i nie odgrywających żadnej roli. Dr. Michał Arkadiewicz jest monarchistą i członkiem religijnym, który ratunek Rosji widzi w jej duchowo religijnym odrodzeniu. Za czasów wojny, mając lat 45, wstąpił jako ochotnik do

szkoły wojskowej, po ukończeniu tejże walczył z Niemcami w charakterze " Praporczyka". W kołach monarchistyczno-rosyjskich uważany jest za człowieka niemającego zbyt wielkiego znaczenia. Mówią nawet, że jest nienormalny.

Jako organ prasowy grupa ta posiada własną gazetę w języku Serbskim i rosyjskim, wychodzącą w Dubrowniku. Gazeta ta wychodzi tylko w kilkudziesięciu egzemplarzach i zostaje w drodze prywatnej rozpowszechniona. Dotychczas wyszedł dopiero jeden numer i to w miesiącu lipcu. Środki finansowe ma grupa ta z własnych funduszy i z nielicznych ofiar, danych przez niektórych zwolenników.

oOoOooooooooOoOo

Co do wyżej wymienionych rosyjskich grup politycznych to stoją grupa pierwsza, trzecia, czwarta, piąta, szósta i siódma, jako grupy monarchistyczne niezawodnie w ścisłym związku. Najważniejszą i z pierwszą grupą bloku monarchistycznego jest grupa pierwsza " Związek odrodzenia Rosji " wszystkie inne /3,4,5,6,7 / są prawdopodobnie filjami, które monarchiści tutaj w celach taktycznych wyłonili z siebie, by nadto całej akcji monarchistycznej nadać szumny wygląd a które to ugrupowania w rzeczywistości nie przedstawiają żadnych samodzielnych organizacji. Zatem przemawia:

1. Cel i program tych grup jest w głównych liniach ten sam.

2. Osoby występujące w tych grupach mają ścisły związek z grupą pierwszą i są nawet członkami kilku grup / n.p. prof. Lokoć, który jest członkiem pierwszej i siódmej grupy. /

3. Organ prasowy wszystkich tych grup jest wspólny i przytem de facto właściwym organem grupy pierw..

4. Wszystkie te ugrupowania mają ścisły związek z wszechrosyjskim wierzchnym monarchistycznym sowietem.

5. Źródło środków finansowych tych grup pochodzi po większej części z Niemiec jako dla filji rosyjskiego centrum monarchistycznego i tylko nie-liczne sumy pochodzą z własnych funduszków.

6. Dalej przemawia zatem fakt, że występujący na zewnątrz monarchiści, wybierający z jakich-kolwiek powodów i celów komitety, zestawiają komitety te w głównej mierze z członków partji pierw. biorąc jednak i członków reszty ugrupowań monarchistycznych, które jednak zawsze idą po linii grupy pierwszej. I tak składa się ostatecznie wybrany komitet dla pomocy głodnej Rosji z wyjątkiem Jewrejenowa tylko z krańcowych monarchistów.

Wszystko to przemawia zatem, że monarchiści w Jugosławji nie mają samodzielnego celu i programu politycznego, lecz otrzymują wszystkie wskazówki z wierzchołkowego sowietu, któremu się ślepo kierują. W organizacji monarchistycznej bowiem stosowany jest system centralistyczny. Główną władzą jest wierzchołkowy sowiet, który w poszczególnych krajach ma swoją władzę wykonawczą "Oblasnoj Sowiet". Ten "Oblasnoj Sowiet" kieruje wszystkimi organizacjami monarchistycznymi w danym państwie, udzielając taktycznych i organizacyjnych instrukcji "Oddziałom miejscowym", zastąpionym przez odpowiednie swoje rady. Głównymi wykonawcami instrukcji, dawanych przez wierzchołkowy sowiet są na Jugosławję minister Strandman, Paleolog i Skarżynski, którzy są też najważniejszymi członkami "Oblasnoj Sowietu" na Jugosławję.

Grupy ^{z jardu} jednak 1, 3, 4, 5, 6, 7, przyjęły prawdopodobnie w całości postanowienia w Reichenhalu i działają też w myśl postanowien tegoż, co również zatem przemawia, że grupy te są w ścisłej łączności. W dziedzinie agitacji pracują one wspólnie zarówno prasą jak i funduszami materialnymi. Po całym kraju organizują oddziały miejscowe, co do których już 50 osób, mają prawo utworzenia "miejscowego oddziału zjednoczenia monarchistycznego".

Grupa 8 ga "Sławianskaja Wzaimność" nie przyjęła jeszcze całkowicie postanowień zjazdu Reichenhalskiego. Brąd i skład nadaje jej charakter monarchistyczny, lecz dotychczas nie wystąpiła ona ściśle określoną linią zewnętržno-polityczną co do stosunku Rosji na stanowisku między-narodowym. Nadto nie ma ona pretendentów na tron rosyjski, co do którego zjazd w Reichenhalsu postanowił, że przyszłym monarchą rosyjskim ma być ten, który według istniejącego wówczas prawa z rosyjskiego co do następstwa tronu, jest prawowitym sukcesorem.

Grupa 8 ma i 9 ta jest zupełnie orientacji ententofilskiej i otrzymuje środki finansowe z Paryża. Już wyżej nadmieniliśmy, że "nadpartyjne zjednoczenie" wykonało z siebie na Jugosławję filję "komitetu nacjonalnego Burcewa" w Paryżu, dążąc do skłócenia elementów umiarkowanych. To też można powiedzieć, że partja ta pracuje w zupełności po linii politycznej komitetu nacjonalnego w Paryżu.

Grupa 9 ta "nacjonalno-demokratyczna", na której czele stoi prof. Pletniew, z każdym dniem rozwija coraz szerszą i wydatniejszą agitację. Przy tej pracy korzysta prof. Pletniew z wrogich stosunków węgiersko-jugosłowiańskich, oraz z nieprzychylnego ⁿastroju Serbów względem Niemiec. Udowodniło bowiem, że aresztowany przez Serbów gen. Komesarow, stał na służbie niemiecko-węgierskiej i pracował przeciw Jugosławji. Podobno znaleziono przy nim papiery, wskazujące na to, że jest wprost szpiegiem węgierskim. Rodzinę gen. Komesarowa wydalono w przeciągu 34 godzin z Jugosławji. Ten fakt wykorzystał sprytnie prof. Pletniew i grając na strunie serbskiej, wystąpił oficjalnie na odczyt przeciw monarchistom, zarzucając im zdradę i perfidne postępowanie względem Serbów, którzy tak gościnnie przyjęli Rosjan, a którzy to rosjanie monarchisci ten naród serbski zdradzają na rzecz wiażących w wiecznych wrogów, Niemców i Węgrów.

Nadto wygłosił prof. Pletniew odczyt na temat

"Głód w Rosji". Myślą zasadniczą tego odczytu było zdanie, że głód wywołały władze sowieckie, której poprzednie władze monarchistyczne ^{utorowały drogę} mogące się tak jak i sowieci utrzymać tylko za pomocą wyjątkowych zarządzeń a te zgubiły i gubią Rosję. To też emigracja rosyjska powinna szczerze zwrócić się do narodów świata z prośbą o pomoc, która będzie skuteczną jeżeli się bolszewików usunie. Pomoc powinna być oddana wszechrosyjskiemu komitetowi, na którego czele stał Kiszkin. Prof. Pletniew twierdzi, że emigracja rosyjska swoim głupim zachowaniem, zwłaszcza emigracja w państwie S.H.S./wysocę straciła w oczach Europy. Emigracja rosyjska powinna się zwrócić do koalicji, a nie pertraktować z Niemcami i Węgrami i wysłać delegatów na zjazd Reichenhalski, i tem samem od dawać się w ręce największego wroga, który tylko wysokie korzyści ma z tej pracy "czarnych bolszewików".

Takie zdecydowane i ostre wystąpienie przeciwko monarchistom może z jednej strony wywołać poważny rozłam wśród ^{tychże} gdyż między nimi zawsze się wykładają sporne kwestje zapatrywania, a z drugiej strony wystąpienie to zaszkodzi opinii Rosjan monarchistów w kręgach serbskich, gdyż stosunki jugosłowiańskie - węgierskie są ostatnie bardzo napięte, / kwestja Baranji i Baji /. To też prawdopodobnie cięś prof. Pletniewa jest w głównej mierzy na to skierowany, by ochłodzić zapal Serbów względem Rosjan, a wyczuwają to dobrze monarchiści i z tego powodu zajście z gen. Komesarowem sprytnie zamaskowali komunizmem. Pierwsza wieść bowiem o tem wypadku głosiła, iż Komesarow miał związek z bolszewikami i że z tego powodu został aresztowany. Prawda rozpowszechniła się w prawdzie, lecz wrażenie było już znacznie słabsze.

Przypuszczać należy, że w związku z powyższym wypadkiem i za staraniem Francji /przypuszczam na podstawie rozmowy z pomocnikiem francuskiego Attaché Wojskowego /kontrwywiad rosyjski został ^{niekąd} ~~ponownie~~ w Jugosławji ubezwładniony.

*Hosuna
serbskiego
nada z uwagi
myśl. poprosty
to nieo
obojawie
ze*

Rosyjskie "Biuro paszportowe" bowiem zostało oficjalnie zwinęte. Dotychczas prowadziło biuro to ewidencję i rejestrację wszystkich Rosjan w Jugosławii /zarówno osób wojskowych jak i cywilnych /i wydawało tymże zaświadczenia, na podstawie ~~tych~~ ^{których} władze serbskie udzielały pozwolenia na pobyt. W ostat nich czasach kilkakrotnie zakwestjonowano zaświadczenia tego biura, a w końcu zwinęto to biuro i obecnie wydają władze serbskie wszystkim Rosjanom w własnym zarządzie pozwolenia na pobyt, który to sposób jest stosowany i względem innych obcokrajowców. Należy jednak podkreślić, że mimo oficjalnego zwinęcia tego biura władze serbskie jednak się kierują opinią daną przez osoby kierujące to biuro paszportowe. **XXX** Lecz faktem jest, że wpływy tego biura znacznie się zmniejszyły i że władze serbskie same kontrolują i badają, wyrażając się, że w swoim państwie nie mogą oddać kontroli obcym czynnikom, gdyż w taki sposób wkradnąć się mogą i wrogie elementy. Jest to wyraźne podejrzenie względem tego biura.

W tut. kołach rosyjskich mówią, że właściwym powodem zniesienia tego biura ^{było} nieudzielenie odpowiedniego kredytu przez "Radę Posków" w Paryżu.

Dnia 13 sierpnia odbyła się w Belgradzie pod przewodnictwem ministra rosyjskiego Strandmana konferencja wszystkich rosyjskich instytucji i odłamów politycznych celem utworzenia komitetu, mającego się zająć kwestją głodu w Rosji. Na posiedzeniu tem pokazała się wyraźnie różnica poglądów grup umiarkowanych w stosunku do skrajnych zapatrywań Strandmana, Paleologa, Skarżynskiego i innych. Klika monarchistyczna bowiem chce pomoc dla Rosji oddać w ręce kleru tak, że wszelka pomoc grupowała się około patryarchatu i kościoła. Żądanie to można nazwać krokiem politycznym, gdyż hasłem monarchistów jest zdanie: "Za wiarę, Cara i Ojczyznę". Planowo wysuwają monarchiści na pierwsze miejsce słowo "Wiera", gdyż ich zdaniem jest, że odrodzenie i oswobodzenie Rosji należy rozpocząć przez wzmocnienie i podniesienie uczucia religijnego wśród narodu rosyjskiego.

Propaganda i agitacja winna zatem pracować w ścisłym związku z duchowieństwem, skupiając naród około "Parafji". Z powyższego jest widocznem, że projekt monarchistów ^{w sprawie sprawy dla Rosji} (wyraznie odpowiada celom i dążeniom polityki monarchistów. Na posiedzeniu dnia 13 sierpnia przedłożono podobno odezwę do narodu rosyjskiego, którą z obecnych 40 posłów 13 nie podpisało. Mimo sprzecznych zdań i targów klika monarchistyczna przeforowała swoje zdanie, odezwę uchwalono, wybrano komitet wykonawczy, wkład, którego weszli z wyjątkiem Jewrejenowa sami monarchisci n.p. Metropolita Antoni, Paleolog, Skarżynski, gen Szuberski, prof. Łokoc, Wetczinin, Sęcew. Komitet ten opiera się w zupełności na postanowieniach Reichenhalskich, co również jest dowodem, że wszelkiego rodzaju instrukcje otrzymują tutaj monarchisci z "Wierchownego Sowietu" w Berlinie.

W królestwie S.H.S. istnieje też ~~xxxxxxx~~ związek wychowanców kor. paziów, mający za cel wzajemne wspieranie. Orientacja krancowo-monarchistyczna. Związek ten utrzymuje ścisły kontakt z królem Aleksandrem, który również jest wychowancem korp. paziów, i można z całą pewnością twierdzić, że przeto wywierają oni poważny wpływ na króla i mają nadzieję, że wpływy te zostaną teraz w Jugosławji wzmocnione, gdyż ich "kolega" jest ~~na~~ na tronie.

Związek paziów, do którego należą między innymi ks. Golioyn, gen. Szuberski, pułk. Gonczarenko, Mosołow, Karmalin, ma swoją siedzibę w Jugosławji /w Belgradzie /, posiadając jednak swoje filje i we Francji, Anglii i Niemczech.

W ostatnich tygodniach kilkakrotnie obmawiano zarówno w tut. kołach rosyjskich jak i w serbskich sprawę mającej nastąpić rosyjskiej przeciwbolszewickiej interwencji zbrojnej wspieranej przez Francję. Pogłoski te, które przeważnie krążą wśród przedstawicieli wyższych rosyjskich kół wojskowych, mówią, że ~~w~~ w związku z tem stoi pobyt gen. Sidolina w Paryżu, a podobno i gen. Józefowicz jest wmieszany w tą sprawę i ma się również we Francji znajdować. Nadto mówiono, że przyjazd gen. Franchet d'Esperey nosi oficjalny charakter

delegacji na pogrzeb, lecz zatem kryje się i nie-oficjalne zadanie. Gen. Franchet d'Esperey ma podobno zbadać tu, stosunki rosyjskie, wejść z nimi w kontakt, zapoznać się z tu, rosyjskimi organizacjami i zbadać stan moralny wojsk rosyjskich, by mógł rządowi francuskiemu wyrazić swoją opinię i postawić wnioski co do wyżej wymienionej projektowanej interwencji. W tej kwestji zwrócono by specjalną uwagę na oddz. kozaków, które uważane są za więcej ententofilskie. Pobyt gen. Sidorina w Paryżu wskazywał by również na to. W tej kwestji na uwagę zasługuje fakt, że gen. Franchet d'Esperey, który przybył 23 sierp., i według wiadomości gazet odjechać miał 34 sierp., był jeszcze 29 siepp. w Jugosławji jeżdżąc po kraju i zwiedzając oficjalnie wojskowe obiekty jak n.p. arsenał w Kragujevcu. Nadto należy podkreślić, że w ostatnich czasach wojska Wrangla, które były internowane i rozbrojone, zostają przesuwane i to do Jugosławji i według ostatnich wiadomości i do Bułgarji. To można uważać za ustępliwość ze strony Francji, która dotychczas surowo dozorowała te oddziały, nalegała na ich rozbrojenie i sprzeciwiała się ich wyjazdowi z Galipoli.

Trudno jednak powiedzieć czy pogłoski o ponownej interwencji zbrojnej są prawdziwe. Wiadomości te podaje jako w tut. kołach zebrane, uzupełniając je faktami, które prawdopodobnie stoją w związku z ewntualnym tego rodzaju projektem.

Prasa rosyjska, monarchistyczna w dalszym ciągu zajmuje wrogie względem nas stanowisko, a możności zarówno wojskowi jak i cywilni wszelkimi sposobami działają w tut. kołach na naszą niekorzyść. Tak dowiedziałem się od jednego pułk. szt. gen., że generał Artamanow długo-letni rosyjski Attaché Wojskowy w Belgradzie, który został jako wyraźny germanofil na żądanie Francji usunięty i któremu serbowie dali miejsce w M.S. Wojsk. oddział historyczny, specjalnie się zajmuje agitacją przeciw Polsce. Wszelkie nam nieprzychylnie wiadomości i artykuły prasy rosyjskiej i zagranicznej rozpowszechnia on w tut. kołach, uzupełniając je ustnym wprost

zjadliwym komentarzem.

Lecz nie tylko prasa monarchistyczna zwraca się przeciwko Polsce /to jest objaw naturalny /, ale i prasa umiarkowana i demokratyczna nieustannie spada na nas i jako dowód załączam wycinki z gazety "Obszeczno Djeło" i "Nowoje Wremje"

W ostatnich czasach w tut. kołach rosyjskich szeroko obmawiają ponowne nasze pertraktacje z Petlurą i ukraincami wogóle oraz z Sawinkowem. Kilkakrotnie slyszalem z ust oficerów serbskich, którzy w domości te otrzymali od rosyjan, że Petlura pertraktuje znowu z rządem polskim i że Polska czyni przygotowania, by w razie upadku bolszewików Petlura objął rządy na Ukrainie, udzielając mu ze strony polskiej materialnej pomocy. W sprawie tej ukazał się nawet w gazecie "Bałkan" artykuł pod tytułem "Polska i Rosja", który w załączeniu przesyłam.

W połowie miesiąca sierpnia przybyły oddziały kawalerji rosyjskiej z Galipoli do państwa S.H.S. pod dowództwem gen. Barbowicza, dowódcy korp. regularnej jazdy na Krymie. Oddz. te składają się mają z pułków gwardyjskich i z niektórych "armijskich pułków jazdy". Są to naturalnie tylko resztki tych pułków. Oddziały te mają być użyte w służbie granicznej państwa S.H.S. i to przeważnie przeciwko Węgom. Uzbrojenie i wykwipowanie otrzymać mają od Serbów. Własne uzbrojenie w bardzo lichym stanie. Ogólna liczba według źródeł francuskich 3.800 ludzi. Oddziałom tym pozostanie wewnętrzna ich organizacja, lecz mają one wejść pod dowództwo serbskie z równoczesnym przedziałem oficerów serbskich do tych oddziałów. Stan moralny podobno dobry. Sztab gen. Barbowicza znajduje się w Dzewdzelje, na granicy greckiej.

Co do oddziałów kozackich, wymienionych w ostatnich raportach, to znajdują się one na razie jeszcze w Macedonji i mają po należytem wykwipowaniu dopiero w miesiącu wrześniu lub październiku wcielone być do straży granicznej.

W końcu nadmieniam jeszcze, że wywiad rosyjski w Jugosławji jest bardzo dobrze zorganizowany i dysponuje oprócz

wielkimi funduszami i licznym fachowym personelem. Wywiad i kontrwywiad w Jugosławii zatrudnia podobno około 100 oficerów, którzy i w armji rosyjskiej pełnili tego rodzaju służbę. To też praca na tym terenie jest bardzo trudną i kosztowną, gdyż trudno konkurować z sumami, które wydaje Francja na te cele /płaci swoim wywiadowcom miesięcznie do 4.000 frank./ Najlepszym dowodem dobrej i silnej organizacji rosyjskiego wywiadu w Jugosławii jest fakt, że mimo wszelkiej ostrożności Rosjanie utracili ostatnio wywiad francuski, przeciwrosyjski w Belgradzie tak, że pomocnik francuskiego Attaché Wojskowego przyznał się w obec mnie do tego faktu i prosił, bym mu pomógł w szukaniu nowych agentów, podkreślając wyraźnie, że pieniądze nie odgrywają żadnej roli.

Szemat organizacji rosyjskich monarchistów przesłany mi za No. 30157/II B.W.IV. uzupełniam załączoną biografią Wrangla i jego generałów. Co do podanego w uwadze planu dualistycznego serbsko rosyjskiego państwa to należy podkreślić, że plan ten ma tylko grupa dr. Arkadiewicza, która jednak jak wyżej pisałem niema znaczenia. Wszystkie inne grupy monarchistyczne więc i Wrangel dążą do odbudowy monarchistycznej Rosji z Romanowem na czele, o czem również w powyższych ustępach donosiłem. Co do osoby gen. Szabelskiego, to jest w Belgradzie gen. Szabelski, wychowaniec korp. paziów jako taki posiada bliskie związki z królem Aleksandrem. Jest on według tut. danych i agentem "Wierchownego Sowietu". Nie prawdą jednak jest, jakoby on był adjutantem króla. Jako wychowaniec korp. paziów widywał się często z królem Aleksandrem, lecz stosunków służbowych nie było i niema.

164
feb. SPRAWY ZEWNĘTRZNE

Najważniejszymi kwestjami w dziedzinie zagranicznej polityki państwa S.H.S. jest stosunek węgiersko-jugosłowiański i kwestja granicy albanskiej.

Po ewakuacji Bar^anji rozpruszył się rząd tej kilkudniowej republiki i węgierskie elementy tego rządu są obecnie w Jugosławji bardzo nie na ręki, gdyż nieustannie molestują rząd, proponując wszelkie możliwe i nie-możliwe interwencje. Prasa jugosłowiańska z wielkiem rozgorzeniem rozpisuje się na temat tej ewakuacji i kilkakrotnie okazały się artykuły, napadające na rząd, a zwłaszcza na wiceministra spraw zagranicznych Popovića i wyrażające swój żal w następujący sposób: "Biedna ty nasza Bar^anjo. Dlaczego na twojej ziemi nie urodził się człowiek jak D'Anunzio lub Korfanty." Cała prasa rozpowszechnia wiadomości o okrucieństwach ze strony Węgrów. Przypuszczam jednak, że wiadomości te są co najmniej bardzo przesadzone a nawet może i zupełnie fałszywe.

Po ewakuacji Bar^anji wojska jugosłowiańskie stanęły na granicy traktatu Trianon. W ostatniej chwili wyłoniły się sprzeczne zapatrywania co do linii granicznej między rządem S.H.S. a między sojuszniczą komisją delimitacyjną, na której czele stoi angielski pułk. Coset. Rząd jugosłowiański żąda ścisłego przeprowadzenia linii granicznej wytkniętej traktatem, natomiast między-sojusznicza komisja jest zdania, że linja ta powinna być skorygowana na korzyść Węgrów, motywując swoje stanowisko gospodarczymi interesami Baranji. To stanowisko komisji koalicyjnej i z tem związana możliwość incydentów na granicy jugosłowiańsko-węgierskiej było powodem silnego wzmocnienia załogi granicznej, którą zasilono z garnizonów Osjek, Sombor i Subotica. Dokładna ilość jest mi dotychczas nieznana.

Pogłoski o zajęciu miasta Szegedin przez wojska jugosłowiańskie są zupełnie fałszywe.

W Albanji toczą się dalsze walki między Miriditami a wojskami rządu w Tiranie. W ostatnich dniach odnieśli Miridici pewne sukcesy, a niezawodnie przyczynik się do tego i rząd jugosłowiański, który pod tytułem dostarczenia materiału sanitarnego popiera powstanców. Rozmawiając z pewnym pułk. ministerstwa wojny, poruszyłem tą kwestję. Nie zaprzeczył on że Jugosławia wysoce opiekuje się Miriditami. Ważnym zagadnieniem dla Jugosławji jest stanowisko Ligi Narodów w sprawie albańskiej. Jugosławia czyni usilne starania, by uzyskać jak najwięcej zwolenników swego zapatrywania jak w kwestji albańskiej. W tym celu zamierza Jugosławia szukać poparcia i ze strony Polski, obiecując, że za to popierać będzie kwestje dotyczące naszego kraju w myśl naszych żądań. Delegatem jugosłowiańskim do Ligi Narodów mianowany został minister Spalajković.

W myśl zawartej konwencji jugosłowiańskiej i rumuńskiej odbyły się konferencje jugosłowiańsko-rumuńskie w Bukareszcie w kwestji kolejowej, pocztowej i telegraficznej. Delegatem ze strony jugosłowiańskiej był Ilić, były minister komunikacji.

Postanowiono:

2. Linie Kolejowe Regionalne

1) Wybudowanie międzynarodowej linii Bukareszt-Belgrad. Kolej ta ma iść przez miejscowości Mehadija (Siedmigród) do Dunaju, koło Smedereva na teren serbski. Most na Dunaju ma być wybudowany przez Jugosławję. Ta część linii kolejowej byłaby częścią międzynarodowej linii Bordeaux-Odesa.

2) Wybudowanie linii kolejowej od Krajova do Dunaju gdzie między Gruje a Prahovo przechodzi na teren serbski i przez Negotin, Požarevac, Mała Krša idzie do Belgradu.

3) Zawiera się specjalną konwencję co do ruchu na linii Temesvar, Vršac, Bazijac, którą to konwencję, ułatwia się ruch i obrót ^{Ma} tej na tej linii, znosząc dotychczasowe ostre przepisy graniczne.

4) Znaczne polepszenie ruchu telegraficznego, pocztowego i telefonicznego między Jugosławią a Rumunią przez rozszerzenie istniejącej już obecnie sieci.

Te ustępy zostały przez delegatów rumunsko-jugosłowiańskich opracowane i obecnie na rząd Jugosłowiański je zatwierdzić. Przeprowadzenie tych planów ma wysokie znaczenie wojskowe, gdyż dotychczas niema między Rumunią a Starą Serbią połączenia kolejowego, a teraz powstały by na Dunaju dwa wielkie mosty.

W Bałce i Banacie pracuje komisja rumunsko-jugosłowiańska nad wytknięciem granicy. Attaché Wojskowy Rumunii ^{ptk.} Motas opracowuje z tut. sztabem wojskowe ustępy zawartej Jugosłowiańsko-Rumuńskiej konwencji. W związku z tem stoi i przyjazd rumuńskiego ministra wojny jako delegata na pogrzeb króla Piotra. Pułkownik Motas oświadczył mi, że prace w tym kierunku idą bardzo powoli i że prawdopodobnie dopiero w miesiącu październiku zostaną zakończone.

W stosunku do Austrii rząd tut. jest bardzo rozgorączkowany na postępowanie Austrii względem komunistów jugosłowiańskich. Dwóch posłów komunistycznych jugosłowiańskiego parlamentu, których aresztowanie było nakazane, zdołali uciec do Austrii i Austrija nie chce ich wydać i odmawia wogóle wszelkiej pomocy przy śledztwie. W tej sprawie słyszałem, że miarodajna osoba z ministerstwa spraw zagranicznych oświadczyła, że z powodu takiego postępowania Austrii rząd jugosłowiański będzie jej czynił wszelkie możliwe utrudnienia.

Niemcy starają się w dalszym ciągu zdobyć gospodarstwo Jugosławię i cały Bałkan. Wysyłają licznych agentów handlowych, oferują po niskiej cenie towary, udzielając długoletniego kredytu. W rozmowie z przedstawicielem znanego Stinnesa, tenże mi potwierdził, że Niemcy a w tem i kapitał Stinnesa całą parą się rzuca na Jugosławię i Bałkany, chcąc paraliżować obecne wpływy Francji. W ostatnich czasach już z prasy było widoczne, że Niemcy w tym kierunku pracują.

Napadano w gazetach na Francję i jak z załączonego wycinku widać krytykowano podróż francuskiego ministra po Jugosławji, nieoszczędzając przytem i ministra czeskiego oraz naszego Konsula w Zagrzebiu Dr. Szczępanięckiego. Co do zarzutów czynionych naszemu konsulowi to nazwać je można bez podstawne. /wycinek pod tytułem: „Czy jesteśmy Państwem czy nie” w Trybunie“ organ stojący blisko M.S.Z./.

Na napady te Francja reagowała i generał Franchet d'Esperey interwenjował w tej kwestji u Pasića, który mu obiecał, że sprawę tę zbada i winnych pociągnie do odpowiedzialności. Są dane po temu, że w sprawie tej zaangażował się i wiceminister spraw zagran. Tica Popović, który wkrótce niedawno wziął dłuższy urlop co niezawodnie stoi w związku z tą sprawą i kwestją Baranji.

Co do zaręczyn króla Aleksandra to okazało się w tut. prasie dementi. W tut. kołach przypuszczają, że okazały się trudności co do przejścia księżnej Vendome na wiarę prawosławną. Krążą pogłoski, że w sprawie tej interweniuje rząd Francuski w Watykanie, lecz wymieniają obecnie nazwisko Izabeli de Guise.

Szeroko rozpisuje się prasa tut. o Małej Entencie, do której mają wstąpić w pierwszym rządzie Polska, a mówią nawet i o Austrii i Grecji. Co do Polski koła tut. bardzo życzliwie patrzą na ewentualne jej wstąpienie do Małej Ententy. Koła wojskowe podkreślają przy tej sposobności nasze wysokie wojskowe znaczenie. Co do Grecji to rozmawiałem z tut. Attaché Wojskowym, który ma oświadczyć, że Grecja czyni defacto starania w tym kierunku i chce uzyskać, by nie przyszedło do rewizji traktatu w Sevres. W tut. kołach twierdzą, że wstąpienie Grecji jest też możliwe, podkreślając równocześnie iż opiekunką Małej Ententy jest i zostanie Francja, gdyż kurs polityki Małej Ententy jest i zostanie w duchu polityki francuskiej. Co do Austrii zapatrują się tut. koła bardzo sceptycznie na zbliżenie tego państwa do Małej Ententy.

W załączeniu przesyłam sprawozdanie greckiego sztabu generalnego, które otrzymałem na moją prośbę od tut. Greckiego Attaché.

SPRAWY WEWNĘTRZNE

Śmierć króla Piotra.

Pogrzeb króla Piotra odbył się dnia 23 sierpnia. Zwłoki króla przeniesione w uroczystym pochodzie z prawosławnej katedry na dworzec kolejowy, skąd wywieziono je do grobowca królewskiego w Topoli, w okolicy Mladenovca. Grobowiec królewski jest kaplicą z białego marmuru, łamanego w okolicach Mladenovca.

Cały kraj brał żywy udział w pogrzebie " swego bohatera ". Przybyły delegacje z południowej Serbji, z byłych obszarów austro-węgierskich, z Czarnogóry i specjalnie z Bosni, gdzie król Piotr swego czasu pod nazwiskiem Petar Mrkonjić uczestniczył w powstaniach. Wszystkie gazety wyrażały swój żal z powodu śmierci króla. Jedyny wyjątek zrobiło miasto Zagrzeb, gdzie rada gminna, składająca się z większości z przedstawicieli "Hrvatskiej Zajednice", uchwaliła nie brać oficjalnego udziału w pogrzebie króla. Gazety chorwackie partji opozycyjnych podawały jedynie oficjalne komunikaty i sprawozdania dotyczące śmierci króla.

Z państw obcych przybyły specjalne delegacje z Włoch, Grecji, Rumunji, Czechosłowacji, Francji i Belgji. Ze strony Rumunji był obecny minister wojny, ze strony Czechosłowacji minister wojny gen. Husak i delegacja 48. pułku czechosłowackiego tak zwanego "jugosłowiańskiego pułku " ze sztandarem. Czechosłowacka delegacja, składająca się z przeszło 40 osób była najliczniejszą. Oprócz przedstawicieli wojskowych przybyła z Pragi i liczna delegacja osób politycznych z kanclerzem prezydentury Rep. Czechosłow. Dr. Przemisł Szemalem na czele. Ze strony Belgji przybył specjalny delegat wojskowy z ramienia belgijskiego M.S. Wojsk., z Włoch przybyła delegacja wojskowa, z Grecji również. Z Francji przybył gen. Franchet d'Esperey i admirał Vindry. Przybył on jednak dopiero dnia 23 sierp. wieczorem do Belgradu i wyjechał natychmiast do Topoli, składając osobiście na grobie wieniec w imieniu prez. Rep. Franc..

Ze strony polskiej brał udział w pogrzebie jako specjalny delegat Naczelnika Państwa nowo przybyły minister Okęcki. Na trumnie złożono trzy wieńce i to od Naczelnika Państwa, od rządu polskiego i od wojska polskiego, ostatni z napisem "Królowi Bohaterowi Wojsko Polskie".

Natychmiast po śmierci króla zwołano parlament, ogłoszono ludności zgon króla i fakt, że w myśl § 56 konstytucji państwa S.H.S. na tron wstępuje dotychczasowy regent Aleksander. Z powodu choroby król Aleksander nie brał udziału w pogrzebie i z rodziny królewskiej byli obecni: książę Arsen, brat króla Piotra i jego syn ks. Paweł, księżna Helena córka i syn ks. Jerzy.

W myśl § 65 winien nowy król w przeciągu 10 dni złożyć przysięgę. Choroba króla Aleksandra i jego nieobecność w kraju i tem samym nie-możliwość położenia przysięgi przed zgromadzeniem narodowym w przepisany terminie zmusiło rząd do nowej decyzji. Początkowo zamierzano wysłać delegację rządu i parlamentu w tym celu do Paryża. Postanowiono jednak sprawę tę przedłożyć parlamentowi i tenże zdecydował, że jako zgromadzenie narodowe, które uchwaliło konstytucję, postanawia "Skupština", iż król Aleksander z powodów nadzwyczajnych okoliczności może złożyć przysięgę po wyzdrowieniu i ~~powrocie~~ po powrocie do kraju. To też delegację nie wysłano i władze tut. czynią przygotowania nad uroczystem przyjęciem króla, który zaraz po powrocie złoży przysięgę w parlamencie. Rząd, wojsko i wszystkie instytucje i władze państwowe zostały już zaprzysiężane. Przysięgę odbierał prezydent ministrów Pasić na czele gabinetu jako czynnik sprawujący władzę królewską z powodu nieobecności króla /w myśl § 59 konstytucji/

Po śmierci króla Piotra krążyły pogłoski, że ks. Jerzy nie uzna swego brata młodszego jako króla państwa S.H.S.. Wiadomości te były jednak fałszywe i rozpowszechnione zostały przez wrogie elementy. Książę Jerzy w towarzystwie Szefa Sztabu i ministra wojny złożył oficjalnie na czele garnizonu belgradzkiego przysięgę nowemu królowi. To samo uczynili ks. Arsen i jego syn Paweł.

Aktualną jest obecnie kwestja następcy tronu. Ponieważ król Aleksander jest nieżenaty, musi w myśl § 56 konstytucji wyznaczyć w tym wypadku król następcę tronu z linii bocznej i decyzję króla zatwierdza zgromadzenie narodowe głosowaniem. Ilość koniecznych głosów wynosić musi połowę wszystkich członków zgromadzenia narodowego plus 1. Kwestję następcy tronu poruszyła już tu prasa i wyznaczonem zostanie książę Paweł syn brata króla Piotra. Książę Paweł ukończył gimnazjum w Belgradzie, służył jako jednoroczny w gwardji i studjował za czasów wojny w Anglii na uniwersytecie w Cambridge. Miał wstąpić do służby dyplomatycznej i swego czasu mówiono, że wyjedzie jako sekretarz poselstwa do Londynu. Nominacja następcy tronu nastąpi po powrocie króla.

W koncu nadmieniam jeszcze, że zgromadzenie narodowe nadało zmarłemu królowi oficjalną nazwę "PIOTR I. WIELKI OSWOBODZICIEL".

Położenie między partyjne.

Antagonizm chorwacko-serbski niedość żadnej zmiany. Partje chorwackie czynią obecnie silne starania, by złąć całą opozycję w jeden wielki blok, czyniąc równocześnie sobie celem uzyskania musilmanów z Bosni i południowej Serbji. Jako platformę porozumienia wysuwają walkę przeciw konstytucji i chcą uzyskać jej zmianę. Trumbić i Protić nie-ustannie konferują z Radićem, z klerkałami i Hrvatską Zajednicą. Dotychczas jednak nie przyszło do porozumienia.

Stosunki wewnętrzne bloku radykalno-demokratycznego bardzo się pogorszyły. Z jednej strony żądają demokraci w dalszym ciągu pilnej rekonstrukcji gabinetu, zwłaszcza w kwestji ministra wojny, z drugiej strony i w samym obozie radykałów są ciągle tarcia między starymi radykałami a tak zwanymi młodo-radykałami, którzy nawet zamierzają wkrótce wydawać własną gazetę pod tytułem "Wreme" /Czas /.

Śmierć króla, nieobecność i choroba króla Aleksandra, silna agitacja opozycji, wewnętrzne rozruchy w Sandzaku i

Macedonji, napięte stosunki z Węgrami, wszystko to było powodem, że prezydent ministrów Pasicićx stanowczo zwrócił się do przedstawicieli bloku radykalno-demokratycznego z prośbą, by w obecnej, tak ciężkiej chwili zaniechano wszelkich wewnętrznych tarć. Postanowiono więc kwestje sporne odłożyć na jesień.

Partje socjalistyczne pogodziły się i na zjeździe socjalistów w Belgradzie postanowiono utworzyć jedną wielką jugosłowiańską partję socjalistyczną, która w parlamencie ma jeden klub i we wszystkich zewnętrznych kwestjach występuje jako jedna partja.

Rozruchy w Sandzaku.

Już od dłuższego czasu szeżył się w Sandzaku i Hercegowinie bantytyzm, który w połowie miesiąca sierpnia wywołał poważne rozruchy w okolicy Plewlje i Prijepolje. Musilmanie w Sandzaku, bandy arnautów i czarnogórców skupiły się pod kierownictwem turków Chuseajina Boškovića i Jusufa Mechonića i napadły na ludność serbską, zmuszając nawet posterunki żandarmerji i wojska do schronienia się w miastach Plewlje i Prijepolje. Wysłano natychmiast z Bosni jeden pułk piechoty i dwie baterje do Sandzaku, wzmocniono poważnie posterunki żandarmerji, rozbito te bandy, których resztki uciekają obecnie do Albanji by się schronić.

Do-tychczas stwierdzono, że inicjatorami tych rozruchów tureckich są musilmanie z Bosni, którzy niezadowoleni z postępowania rządu w kwestji danych im swego czasu przyrzeczeń w dziedzinie reformy rolnej, występują przeciw rządowi, szeregając niepokój w kraju. Władze centralne jednak wystąpiły energicznie przeciwko tym prądom, ogłoszono stan wyjątkowy w Sandzaku, Bosni i Hercegowinie, ścigając energicznie przestępców. Obecnie panuje w okolicach tych już względny spokój.

Choroba króla.

Choroba króla wysoce niepokoiła tut. opinję.

Obawiano się poważnych wewnętrznych komplikacji, gdyż kwestja następcy nie jest jeszcze uregulowaną. Właściwy stan zdrowia trzymano przed ogółem w tajemnicy, wydając jedynie krótkie notatki o stanie zdrowia. Po operacji sytuacja się znacznie poprawiła i powrót króla spodziewany jest z końcem m. września.

Pożyczka wewnętrzna

Pertraktacje ministerstwa finansów, w Holandji, Belgji i Francji w kwestji zaciągnięcia zagranicznej pożyczki nie dały dotychczas żadnego wyniku i z tego powodu rząd widział się zmuszonym do rozpoczęcia ponownych układów z bankami krajowemi celem przeprowadzenia pożyczki wewnętrznej. Banki okazały tym razem ustepliwość w kwestji procentu i rozpisano wewnętrzną pożyczkę państwową w wysokości 500.000 000 Denarów. Czas podpisywania od 1.IX.do 30.IX. b.r.. Wynik tej pożyczki jest nie pewny i trudno powiedzieć czy osiągniętą zostanie rozpisana suma.

S P R A W Y   W O J S K O W E

D y s l o k a c j a

Szkic załączony do raportu 36W /pf. i mapę, załączoną do niniejszego raportu, uzupełniłem następującymi datami:

I. Armja, według planu organizacji z siedzibą w Belgradzie, lecz z powodu braku ubikacji znajduje się sztab armji i wszystkie urzędy armji w Nowym Sadzie.

W skład tej armji wchodzi następujące Dyw.:

1. Dunavska Dyw. Dowództwo w Belgradzie.
2. Poticka Dyw.   "   w Suboticy.
3. Timocka Dyw.   "   w Zajecar.
4. Drinska Dyw.   "   w Valjevo.
5. Šumedijska Dyw.   "   w Kragujevac.

.xxxxxxxxxx.

Dunavska Dyw. ma 2.p.p., 8.p.p., i 18.p.p. i Dunavski pułk artylerji. Każdy pułk piechoty składa się z trzech baonów /350 do 400 ludzi / *i oddz. K.M.* Pułk artylerji ma trzy dywiz. i to pierwszy i drugi dywiz. artylerji a połowa, trzeci i dywizjon artylerji górski.

Drugi pułk piechoty: sztab, I. II. III. baon i oddz. karab. masz. w Belgradzie.

8.p.p.: sztab, I. baon i oddz. karab. masz. w Ruma, II. baon w Indja, III. baon Zemun.

18.p.p.: sztab, i II. baon w Belgradzie I. i III. baon oraz oddz. karab. masz. w Morina na granicy Albanskiej.

Dunavski pułk artylerji: I. i II. dywiz. w Belgradzie III. dywiz. /górski / w Morina.

Poticka Dyw. : składa się z 7.p.p. 27.p.p. i 34.p.p. oraz z Potickiego pułku artylerji.

7.p.p.:shtab I.i II.baon i oddz.karab.masz.Novi Sad,III.baon Petrovaradin.

27.p.p.:shtab I.i II.baon i oddz.karab.masz.Veliki Beckerek,III.baon Kikinda.

34.p.p.:shtab I.III.baon i oddz.karab.masz.Subotica,III.baon Sombor.

Poticki puk artylerji:dowodztwo pułku I.i II.dywiz. Kikinda,III.dywiz.Sombor.

Timocka Dyw.: ma 9.p.p.~~X~~ 14.p.p. i 20.p.p.oraz Timocki puk artylerji.

9.p.p.:shtab I.II.i III.baon i oddz.karab.masz. Negotin.

14.p.p.:shtab I.II.III.baon i oddz.karab.masz. Knjazevac.

20.p.p.:shtab I.II.baon Pozarevac,III.baon i oddz. karab.masz.Zaječar.

Timocki puk artylerji: shtab I.II.dywiz.Zaječar, III.dywiz.Knjazevac.

Drinska Dyw.: ma 5.p.p.,6.p.p.i 17.p.p. oraz Drinski puk artylerji.

5.p.p.:shtab I.II.^{i III.}baon i oddz.karab.masz.Valjevo
~~III.~~ 6.p.p.:shtab I.baon i oddz.karab.masz.Šabac,II. baon Bjelina,III.baon Loznica.

17.p.p.:shtab I.II.baon i oddz.karab.masz.Sr.Mitrovica,III.baon Vinkovce.

Sumadijska Dyw.:ma 4.p.p.19.p.p.i 47.p.p.oraz Šumadijski puk artylerji,

4.p.p.:shtab I.II.baon i oddz.karab.masz.Uzice, III.baon Pozega.

19.p.p.:shtab I.II.III.baon i oddz.karab.masz. Kragujevac.

47.p.p.:shtab I.II~~z~~ i III.baon i oddz.karab.masz. Krusevac.

Šumadijski puk artylerji:

sztab I.II.dywiz.Kragujevac,III.dywiz.Uzice.

.XXXXXXXXXXXX.

Drinski pułk artylerji:sztab I.II.dywiz.Valjevo.
III.dywiz.Bjelina.

.XXXXXXXXXXXX.

II.Armia. z siedzibą w Sarajewie, składa się z

4.Dyw.:

- 1.Bosanska Dyw.Dowodztwo w Sarajewie.
- 2.Vrbaska " " w Banjaluka
- 3.Jadranska " " w Mostar.
- 4.Zetska " " w Cetinje.

.XXXXXXXXXXXX.

Bosanska Dyw. : ma 10.p.p.15.p.p.25.p.p. oraz oddz
Bosanski pułk artylerji.

10.p.p.:sztab I.II.III.baon i oddz.karab.masz.Sarajevo.

15.p.p.:sztab I.II.baon i oddz.karab.masz.Travnik.

III.baon Zenica.

25.p.p.:sztab I.II.baon i oddz.karab.masz.Tuzla,III.
baon Derventa.

Bosanski pułk artylerji:sztab I.II.i III.dywiz.Sarajevo

Vrbaska Dyw. :ma 26.p.p.33.p.p.44.p.p.i Vrbaski pułk
artylerji.

26.p.p.:sztab i I.baon Petrinja,II.III.baon i oddz.
karab.masz.Sisak.

33.p.p.:sztab I.II.baon i 3 komp.III.go baonu i oddz.
karab.masz.Banjaluka,1 komp.III.go baonu Jajce.

44.p.p.:sztab I.II.baon i oddz.karab.masz.Otocac,
III.baon Gospić.

Vrbaski pułk artylerji:sztab I.dywiz.Banjaluka,II.dywiz
Otocac,III.dywiz.Prijedor.

Jadranska Dyw.:ma 11.p.p.13.p.p.32.p.p.oraz Jadranski
pułk artylerji.

11.p.p.:sztab I,II,III.baon i oddz.karabin.masz.
w Šibenik.

13.p.p.:sztab I.baon Sinj,II.baon i oddz.karab.masz.
Dubrovnik,III.baon Split.

32.p.p.:sztab I,III.baon Mostar,II.baon i oddz.karab.
masz.Nevesinje.

Jadranski pułk artylerji :sztab I.dywiz.Mostar,II.
dywiz,Sinj,III.dywiz.Gruz / Graveza /.

Zetska Dyw.:ma 29.p.p.38.p.p.48.p.p. oraz Zetski pułk
artylerji.

29.p.p.:sztab I.baon Nikšić,II.baon i oddz.karab.masz.
Kotor,III.baon Trebinje.

38.p.p.:sztab I.baon i oddz.karab.masz.Podgorica,II.
baon Cetinje,III.baon Bar.

48.p.p.:sztab I,II.baon Plevlje,III.i oddz.karab.masz.
Kolasin.

Zetski pułk artylerji:sztab i I.dywiz.Podgorica,II.
dywiz.Cetinje,III.dywiz.Plevlje.

.xxxxxxxxxxxxx.

III.Armja z siedzibą w Skoplje,składa się z

4.Dyw.:

1.Moravska Dyw. Dowództo	w Nis
2.Kosovska "	" w Pristina
3.Vardarska "	" w Skoplje.
4.Bitoljska "	" w Bitolj.

.oooooooooooooooo.

Moravska Dyw.:ma 1.p.p.3.p.p.16.p.p. oraz Moravski
pułk artylerji.

1.p.p.:sztab I,II,III.baon i oddz.karab.masz.Vranje.

3.p.p.:sztab I,II.baon i oddz.karab.masz.Pirot.

III.baon Caribrod.

16.p.p.:sztab I,II,III.i oddz.karab.masz.Nis.

Moravski pułk artylerji:sztab I,II.dywiz.Nis III.
dywiz.Pirot.

Kosowska Dyw.: ma 24.p.p.30.p.p.i 31.p.p.oraz Kosovski pułk artylerji.

24.p.p.:sztab I.baon i oddz.karab.masz.Kos.Mitrovica. II.baon Peć,III.baon Novi Pazar.

30.p.p.:sztab I.II.baon Prizren,III.baon i oddz.karab.masz.Djakovica.

31.p.p.sztab I.II.baon Pristina,III.baon i oddz.karab.masz.Urosevac.

Kosovski pułk artylerji:sztab I.dywiz.Pristina,II.dywiz.Kos.Mitrovica,III.dywiz.Prizren.

Vardarska Dyw.:ma 21.p.p.23.p.p.23.p.p.oraz Vardarski pułk artylerji.

21.p.p.:sztab I.II.III.baon i oddz.karab.masz.Skoplje.

23.p.p.:sztab I.II.baon Kumanovo,III.i oddz.karab.masz.Kriva Palanka.

23.p.p.:sztab I.baon Štip,II.baon Kočani,III.baon i oddz.karab.masz.Strumica.

Vardarski pułk artylerji:sztab I.dywiz Skoplje,II.dywiz.Štip,III.dywiz Strumica.

Bitoljska Dyw.:ma 12.p.p.28.p.p.,46.p.p.oraz Bitoljski pułk artylerji.

12.p.p.:sztab I.baon Kičevo,II.i oddz.karab.masz.Debar,III.baon Ohrida.

28.p.p.:sztab I.baon Veleš,II.Kavadarci,III.i oddz.karab.masz.Dzevdjelje.

46.p.p.:sztab I.II.baon i oddz.karab.masz.Bitolj,III.baon Prilep.

Bitoljski Pułk artylerji:sztab I.dywiz.Bitolj,II.dywiz.Ohrida,III.dywiz Debar.

.oxoxoxoxoxoxox.

IV.Armja, z siedzibą w Zagrzebiu, składa się z 3. Dyw.Projektowany jednak jest podział obszaru IV.armji na 5. dywizji.Mianowicie ma być utworzona tak zwana Lička Dyw. z siedzibą w Karłowcu, i Mariborska Dyw./według innego projektu pod nazwą Murska Dyw./z siedzibą w Mariborze.Obszary tych

nowych dywizji składałyby się: Lička Dyw. z południowo-zachodniej części Savskiej Dyw. i południowej części Dravskiej Dyw., Murska Dyw. z wschodnich obszarów Dravskiej Dyw. i północnej części Savskiej Dyw. /Okręg Varždin/. Przez taki podział jednak zmniejszono by poważnie obszary Savskiej Dyw. i z tego powodu przydzielono by do okręgu Savskiej Dyw. zachodnie części Osjeckiej Dyw., mianowicie okręg Belovar.

Dotychczas IV. armja posiada 3. Dyw. mianowicie:

1. Dravska Dyw. Dowództwo w Ljublanie.
2. Savska Dyw. " w Zagrzebiu.
3. Osjecka Dyw. " w Osjeku.

.oxoxoxoxoxoxoxoxo.

Dravska Dyw. ma 39.p.p., 40.p.p., 45.p.p. oraz Dravski pułk artylerji.

39.p.p.: sztab I. II. baon i oddz. karab. masz. Celje, III. baon Sp. Dravograd.

40.p.p.: sztab I. II. III. baon i oddz. karab. masz. Ljublana.

45.p.p.: sztab I. II. III. baon i oddz. karab. masz. Maribor.

Dravski pułk artylerji: sztab I. II. dywiz Ljublana, III. Slovenska Bistrica.

Savska Dyw.: ma 35.p.p., 36.p.p., 37.p.p. oraz Savski pułk artylerji.

35.p.p.: Sztab I. II. III. baon i oddz. karab. masz. Zagrzeb.

36.p.p.: sztab I. II. baon Varždin, III. baon i oddz. karab. masz. Murska Subota.

37.p.p.: sztab III. baon Karlovac, I. II. i oddz. karab. masz. Kraljevica.

Savski pułk artylerji: sztab I. II. dywiz. Zagrzeb, III. Bakar.

Osjecka Dyw. ma 41.p.p., 42.p.p. i 43.p.p. oraz Osjecki pułk artylerji.

41.p.p.: sztab I. II. III. baon i oddz. karab. masz. Osjek.

42.p.p.: sztab I. II. baon i 2 komp. III go baonu oraz oddz. karab. masz. Bjelovar, 1 komp. III go baonu Virovitica.

43.p.p.:sztab I.II.baon i oddz.karab.masz.Pozega,III.
baon,Brod na Sawie.

Osjecki pułk artykerji:sztab I.III.dywiz.Osjek,II.dywiz
Virovitica.

.ooooooooooooooooooooo.

GWARDJA .

Armja S.H.S.posiada dwa pułki gwardji i to jeden
pułk piechoty i jeden pułk jazdy.Oba pułki stacjonowane są
w Belgradzie.

JAZDA S.H.S.

Oprócz wyż wymienionych 16 Dyw.Piech.posiada
państwo S.H.S.1xDyw.jazdy,której dowództwo i sztab w Subo-
tice się znajduje.Dyw.ta dzieli się na dwie Bryg.I.Bryg.
w Niszu II.Bryg.w Suboticy.

Pierwsza Bryg.składa się : 1.p.jaz.Nis,7.p.jaz.
Skoplje,8.p.jaz.Dzjakovica,5.p.jaz.Palanka.

Druga Bryg.składa się: 2.p.jaz.Osjek,3.p.jaz.
Subotica,4.p.jaz.Bjela Crkva,6.p.jaz.Sarajevo.

Do dowództwa Dyw.Jaz.należy dywizjon art.kon.,
składający się z sztabu i dwóch baterji polowych,dalej
oddz.pionierów konnych i oddz.telegraf.kon..jednostki te
stacjonowane są w Subiticy.

ARTYLERJA.

Każda armja posiada 1 pułk art.cież.,który stoi
bezpośrednio pod dowództwem armji i nosi No.armji.n.p.I.pułk
art.cież.należy do I.armji.Pułki ciężkiej artylerji składa-
ją się z dwóch dywizjonów po dwie baterje po 4 działka.

I.p.art.cież.w Petrovaradin,

II. " " w Sarajevie.

III. " " w Skoplje.

IV. " " w Mariborze,ma jednak w krótce być

przeniesiony do Zagrzebia.

Oprócz ciężkich pułków art. wchodzi w skład każdej armji jeden pułk haubic, składający się z dwóch dywiz. po dwie baterje po cztery działa, który nosi No. armji. Dyslokacja następująca:

1. pułk haubic: Sztab i dwa dywiz. w Kraljevo.

2. " " " i jeden dywiz. w Sarajewie.

drugi dywiz. w Mostar.

3. pułk haubic: Sztab i dwa dywiz. w Bitolj.

4. " " " " " w Zagrzebiu.

W końcu nadmieniam jeszcze że ostatnio ponumerowano i pułk. art. polowej wchodzące w skład poszczególnych Dyw. mianowicie:

Drinski pułk art. otrzymał No. 1.

Dunavski " " " " 2.

Šumadijski " " " " 3.

Timocki " " " " 4.

Poticki " " " " 5.

Bosanski " " " " 6.

Jadranski " " " " 7.

Zetski " " " " 8.

~~Vrbanski~~
Vrbanski " " " " 9.

Moravski " " " " 10.

Vardarski " " " " 11.

Kosovski " " " " 12.

Bitoljski " " " " 13.

Savski " " " " 14.

Osječki " " " " 15.

Dravski " " " " 16.

Straż graniczna

Dla obrony granic posiada państwo S.H.S. specjalne oddziały straży granicznej/Garde frontière/. Straż ta dzieli się obecnie na trzy oddziały, które podporządkowane są dowództwom armji, na których obszarach się znajdują.

Utworzony ma być w krótkce i czwarty oddział graniczny i to w ten sposób, że już istniejące trzy oddziały zostaną zmniejszone. Oddziały straży granicznej noszą rzymskiej liczby odnoszącej armji. Do tychozas istnieje I. oddz. wchodzący w skład I. armji. III. oddz. wchodzący w skład III. armji i IV. oddz. wchodzący w skład IV. armji. Mający być utworzony nowy oddział będzie oddziałem II. i wchodzi w skład II. armji.

Każdy oddział dzieli się na pododdziały /I. II. III. i tak dalej / a pododdziały na kompanje. Skład i dyslokacja poszczególnych oddziałów wojsk granicznych jest następująca:

I. Oddz. wojsk granicznych, Sztab V. Beckerek, dzieli się na trzy pododdziały.

Sztab I. pododdz. .... Negotin.

Sztab 1. komp.	Jasikovo.
" 2. "	Brza Palanka
" 3. "	Vrsac.
" 4. "	Zici.
" 5. "	Istvan.

Sztab II. pododdz. .... Kikinda.

Sztab 6. komp.	Šombolja.
" 7. "	Mokrin.
" 8. "	Dziala.
" 9. "	Bajmok.
" 10. "	Subotica.

Sztab III. pododdz. .... Sombor.

Sztab 11. komp.	Subotica.
" 12. "	Ridzica.
" 13. "	Gakovo.
" 14. "	Bereg.
" 15. "	"

III. Oddz. wojsk granicznych, Sztab Skoplje, dzieli się na 5. pododdz.

Sztab I. pododdz. .... Prázren.

Sztab 1. komp.	Puraj Eper.
" 2. "	Hajdopij.
" 3. "	Palci.
" 4. "	Bocani.
" 5. "	Metalje.

Sztab II. pododdz. .... Debar.

Sztab 6. komp.	Piskopeja.
" 7. "	Debar.
" 8. "	Trebiste.
" 9. "	Struga.
" 10. "	Podgradac.

Sztab III.pododdziału ..... Bitolj.

Sztab 11.komp. .... Rezen.
 " 12. " ..... Bitolj.
 " 13. " ..... Hradiste.
 " 14. " ..... Alsar.
 " 15. " ..... Dzevdzelje.

Sztab IV. pododdziału ..... Strumica.

Sztab 16.komp. .... Organcali
 " 17. " ..... Jenikej
 " 18. " ..... Drvos
 " 19. " ..... Carevoselo.
 " 20. " ..... Kriva Palanka

Sztab V.pododdziału ..... Leskovac.

Sztab 21. komp. .... Žeravina.
 " 22. " ..... Vlasina.
 " 23. " ..... Barin Izvor
 " 24. " ..... Caribrod
 " 25. " ..... Temska.

~~XXXX~~

IV.Oddział Wojsk granicznych,sztab w Zagrzebiu,

dzieli się na 4.pododdziały.

Sztab I.pododdziału. .... Monoster.

Sztab 1.komp. .... Udvar.
 " 2. " ..... Beremend.
 " 3. " ..... Miholjad
 " 4. " ..... Noskovci
 " 5. " ..... Gradica.

Sztab II.pododdziału ..... Virovitica.

Sztab 6.komp. .... Virovitica.
 " 7. " ..... Gradac.
 " 8. " ..... Kloštar
 " 9. " ..... Vizvar.
 " 10. " ..... Drnje
 X XX

Sztab II.pododdziału ma być przeniesiony do Gjur-
 gevac.

Sztab III.pododdziału. .... Vrazdin

Sztab 11.komp. .... Doljna Dubrava
 " 12. " ..... Kotoriba
 " 13. " ..... Doljna Lendava
 " 14. " ..... Murarevo
 " 15. " ..... Radinsko.Slatina

Sztab IV.pododdziału ..... Sp.Dravnograd

Sztab 16.komp. .... ~~XXXXXX~~ Pesnica
 " 17. " ..... Brezno
 " 18. " ..... Prevalje.
 " 19. " ..... ~~Bojčava~~
 " 20. " ..... Trzic

Każda komp. straży granicznej liczy około 125 ludzi. Kompanie na granicy Albanskiej i Bułgarskiej zostały z powodu ciągłych potyczek z bandami przejściowo wzmocnione i liczą 200-250 żołnierzy. Dowódcą kompani jest kapt. dowódcą pododdz. major lub ppułk. dowódcą oddz. ppułk. lub pułk. Każdy oficer, który przydzielony zostaje do straży granicznej, musi przed przydzieleniem udowodnić, że zna dokładnie teren swego oddziału, teren nieprzyjacielski oraz teren co najmniej sąsiednich oddziałów. Nadto winien być poinformowany o miejscowych stosunkach narodowych, religijnych i politycznych, pełniąc równocześnie pewnego rodzaju służbę wywiadowczą. Kwalifikację tą otrzymują oficerowie na specjalnych kursach.

Mający być utworzony II. Oddz. straży granicznej wchodzący w skład II. Armii ¹⁰⁰⁻¹⁰⁰⁰ ~~ma~~ być zestawiony z dwóch ~~komp.~~ III. Oddz. i z jednej ^{pułk.} ~~komp.~~ IV. Oddz. W ten sposób miałyby wszystkie oddziały straży granicznej po trzy pododdz. po 5 komp., razem 15 komp. co odpowiada przepisom organizacji tych oddz..

Oddziały kozaków, które przyjęte zostały do służby granicznej, dotychczas jeszcze nie wcielono. Znajdują się one narazie w Macedonji, otrzymują wyekwipowanie od władz serbskich. Podobno powstały trudności przy podziale tych oddziałów oraz w kwestjach dowództw.

ooooooooo00oooooooooooo

MINISTER WOJNY

Kwestja zmiany na stanowisku ministra wojny i marynarki zeszła na razie z porządku dziennego. Radykali i demokraci bowiem po długich pertraktacjach, co do przyszłych wewnętrznych stosunków bloku radykalno-demokratycznego, nie osiągnęli żadnego porozumienia i odłożyli dalsze układy i z tem związaną rekonstrukcję gabinetu do powrotu króla Aleksandra, niechcąc i tak zamieszane stosunki wewnętrzne jeszcze pogorszyć ewentualnym rozłamem w łonie bloku radykalno-demokratycznego.

W załączeniu przesyłam: "Ordre de Bataille" wojsk
S.H.S. /Załącznik 1./

Szkic, podający dyslokację piechoty i wszystkie
miejsowości postoju oddz, które w raporcie wymienikiem
/Załącznik 2 /.

Najnowsza mapa Jugosławji, która specjalnie uwidacz-
nia szosy, podając równocześnie odległości w kilometrach
/Załącznik 3./.

"Ustawa o policji" /Policjijska Uredba/
/Załącznik 4./.

"Jugoslowenska Njiva" /No.31,32,33, i 34 /
/Załącznik 5/. podaje artykuły wojskowo-historyczne.

"Sluzbeni Vojni List" /No.29,30,31,32, i 33 /.
/Załącznik 6 /. W numerzy 29 znajduje się "ustawa o egzaminach
oficerskich w żandarmerji" oraz "program egzaminów oficerskich
w żandarmerji."

"Ratnik" No.6. Ustęp o wojsku polskim jest prawdo-
podobnie wyciągiem z raportu jugosłowiańskiego Attaché
wojskowego w Warszawie./Załącznik 7 /.

"Taktyka artylerji". Napisał pułk. art. D. Stojanović
kierownik szkoły strzelniczej artylerji w Kalinović, w
Bosni, dwa tomy /Załącznik 8/.